

INFORMEST

NÚMERO 4. NOVIEMBRE 1995

BOLETÍN INFORMATIVO DA SOCIEDADE GALEGA PARA A PROMOCIÓN DA ESTATÍSTICA E DA INVESTIGACIÓN DE OPERACIÓNS

Director: Manuel A. Presedo Quindimil. **Domicilio Social:** Departamento de Estadística e Investigación Operativa. Facultade de Matemáticas. Campus Universitario Sur. 15771 Santiago de Compostela. Dep. Legal LU-191-1995

Imprime: El Progreso Artes Gráficas

EDITORIAL

Na SGPEIO tuvemos noticia da existencia dun código ético elaborado polo Instituto Internacional de Estadística (ISI) para a profesión estatística, polo que decidimos poñernos en contacto cos responsables do devandito Instituto co propósito de solicitarlles o permiso para a traducción e posterior publicación en galego de dito código.

O ISI mostrouse moi receptivo a nosa proposta e xunto coa autorización solicitada remitiunos copias en inglés e francés do texto da Declaración adoptada polo Instituto no ano 1985, comprometéndose a SGPEIO a facilitarlle ó Instituto unha copia da traducción o galego.

Así, xunto co número anterior de INFORMEST, remitímosvos un anuncio solicitando a vosa colaboración para a traducción da Declaración do ISI, ó cal nos respostou a compañeira María del Carmen González Varela ofrecéndose para a realización da mesma.

O resultado do traballo de traducción realizado por María del Carmen, a quen agradecemos o interese e dedicación prestados a esta colaboración, constitúe a parte central da información presentada neste número. Ó longo do texto deste código deontolóxico poderase atopar unha orientación para o comportamento do estatístico ante algúns conflitos que poideran xurdir na práctica da Estatística.

O boletín complétase coa información incluída nas seccións xa habituais de INFORMEST.

SUMARIO

Editorial	1
Instituto Internacional de Estadística. Declaración sobre ética profesional.....	2
Novas da Sociedade.....	16
Resumo dos acordos dos Consellos Executivos.....	16
Breves.....	16
Novas dos membros da Sociedade..	17
Altas na Sociedade.....	17
Novas do Instituto Galego de Estatística.....	17
Visitas de investigadores.....	16
Información de congresos, cursos e seminarios.....	19

Instituto Internacional de Estadística

Declaración sobre ética profesional

Aceptado: agosto, 1985

Traducción de María del Carmen González Varela

Nota precedente

O compromiso do Instituto Internacional de Estadística (*International Statistical Institute, ISI*) de establecer unha declaración sobre ética profesional prolongouse por sete anos. O Departamento do Instituto, en resposta ás peticións dos seus membros e a unha proposta do Comité do Instituto para Futuras Directrices, estableceu un Comité para un Código Ético para Estadísticos, en 1979, durante a 42ª sesión do ISI en Manila. O comité traballou para preparar unha reunión plenaria na subseguinte sesión de Bos Aires en 1981 durante a cal se desenvolveu un consenso a favor da confección dun código: o "código" debería estar listo para aceptación polo Instituto durante a celebración do seu centenario en 1985.

O comité estaba composto por Roger Jowell (presidente), W. Edwards Deming, Arno Donda, Helmut V. Musham e Edmund Rapaport, e posteriormente cooptou a Edmundo Berumen-Torres, Gilbert Motseme e René Padieu.

A Declaración que xurdiu é a resulta dun extenso proceso de redacción e corrección, de consulta coa totalidade dos membros do ISI, de reunións abertas e consultas por escrito que aconteceron entre decembro de 1981 e agosto de 1985. A redacción da Declaración provocou moito interese e verdadeiro debate que continuaron na se-

mana previa á súa presentación perante a Asemblea Xeral do Instituto para aprobación.

Despois da debida consideración e deliberación a Asemblea Xeral adoptou a seguinte resolución no 21 de agosto de 1985:

"A Asemblea Xeral do Instituto Internacional de Estadística,

- a) *recoñecendo* que a intención da Declaración sobre Ética Profesional para Estadísticos é documentar valores e experiencia profesionais compartidos como medio de proporcionar orientación máis ben ca regulamento,

adopta a Declaración coma unha afirmación da preocupación dos seus membros por eses asuntos e da súa resolución a promover coñecemento da ética profesional e interese por esta entre estadísticos do mundo enteiro;

- b) *determina* envía-la Declaración a todos os membros do ISI e as súas seccións e espallala, segundo conveña, entre a profesión estatística.

- c) *eloxia* ó Comité responsable do desenvolvemento da Declaración polo seu traballo minucioso, eficiente e acertado ó longo dos últimos cinco anos".

De acordo co espírito e a letra da resolución o Instituto Internacional de Estadística ten o privilexio de presentar ó lector a Declaración do ISI sobre Ética Profesional coa esperanza e o conveemento de que este documento axudará a colegas de todo o mundo na procura dos seus obxectivos e responsabilidades profesionais.

Preámbulo

Os estadísticos traballan no medio dunha variedade de marcos económicos, culturais, legais e políticos cada un dos cales inflúe na énfase e enfoque da investigación estatística. Tamén traballan nunha de varias ramas diferentes da súa disciplina, cada unha requirindo as súas propias técnicas e procedementos e o seu propio achegamento ético.

Moitos estadísticos traballan en campos coma

a economía, psicoloxía, socioloxía, medicina, nos que os seus facultativos teñen conviccións éticas que poden influir na conducta dos estatísticos nos seus campos. Mesmo a través dos mesmos marco e rama da estatística, os individuos poden ter distintos preceptos morais que guíen o seu traballo. Daquela, ningunha declaración podería impoñer con éxito un conxunto rixido de normas ás cales esperar que os estatísticos se cingan, e este documento non intenta facer tal.

A meta desta Declaración é capacita-los xui-zos e decisións éticas individuais do estatístico para seren inspirados por experiencia e valores compartidos, mellor que impostos pola profesión. Polo tanto a Declaración busca documentar principios do estudo estatístico amplamente sostidos e identifica-los factores que obstrúan a súa posta en práctica. Está encadrado no recoñecemento de que en ocasións a aplicación dun principio impide a aplicación doutro, de que os estatísticos -de común xeito con outros grupos profesionais- teñen obrigas contrapostas que non se poden cumprir todas simultaneamente. Daquela, ás veces terán que facerse eleccións implícitas ou explícitas entre principios. A Declaración non pretende resolver esas eleccións nin asignar maior prioridade a un dos seus principios cá outro. En troques ofrece un marco de traballo no que o estatístico escrupuloso debería, na maior parte, poder traballar comodamente. Onde se contemplan saídas do marco de principios, estas deberían se-la resulta da deliberación máis ca da ignorancia.

A primeira intención da Declaración é así ser inspiradora e descritiva mellor que autoritaria ou prescritiva. En segundo lugar, está deseñada para ser aplicable na medida en que sexa posible a diferentes áreas da metodoloxía e aplicación estatística. Por esta razón as súas disposicións están redactadas en termos bastante xerais. Terceiro, aínda que os principios están encadrados de xeito que teñan máis ampla aplicación a decisións cós asuntos que menciona especificamente, a Declaración non é de ningún modo exhaustiva. Está deseñada no coñecemento de que precisará actualización e rectificación periódicas. Cuarto, nin os principios nin os comentarios están vinculados con regras ou normas xerais escritas ou non coma a conformidade coa lei ou as tocantes á honradez. A Declaración limítase, no posible, ás cuestións específicas da investigación estatística.

O texto está dividido en catro seccións, cada unha das cales contén principios ou conxuntos de principios seguidos de breves comentarios sobre os conflitos e dificultades inherentes á súa aplicación. Os principios están interrelacionados e polo tanto teñen que seren considerados xuntos; a

orde da súa presentación non debería ser tomada coma unha orde de prioridade.

Ó final de cada sección, coma aquí, proporciónase unha bibliografía con breves notas para aqueles que desexen proseguir nas cuestións ou consultar textos máis detallados.

Bibliografía xeral

Sjoberg (1967) aínda que hoxe dalgún xeito anticuado proporciona bos antecedentes históricos. Freund (1969) está escrito baixo a sombra do paradigma biomédico, pero inclúe unha vigorosa afirmación de Margaret Mead sobre as diferencias, na dimensión ética, entre investigación biomédica e das ciencias sociais. Diener & Crandall (1978) é unha discusión xeral, particularmente útil no referente a experimentos de campo. Reynolds (1982) (que é unha versión condensada e actualizada de Reynolds (1979)) é un texto escrito con claridade dirixido principalmente ós estudantes da universidade norteamericana. Bulmer (1979) contén artigos reimpresos e novos sobre investigación con enquisas e elaboración de censos en Gran Bretaña e América. Barnes (1980) é un intento de analizar socioloxicamente por que a ética chegou a ser un problema e ten unha completa bibliografía do traballo ata 1978. Bower e Gasparis (1978) presenta unha recompilación de traballos publicados entre 1965 e 1976, con comentarios. Bulmer (1982) recolle unha completa bibliografía sobre estudos de simulación e outras materias relacionadas. Jowell (1983) defende un código educativo, máis ca normativo ou xurídico, e dá unha bibliografía sobre moitos puntos de especial interese para os estatísticos. Burgess (1984) céntrase na investigación etnográfica levada a cabo por sociólogos británicos. Barnes (1984) sostén que os compromisos éticos son inevitables na investigación social. Outras tentativas de acadar un código ético para os estatísticos: un primeiro intento (Deming 1972) é froito do traballo do Comité para Estudiar os Problemas sobre a Ética Profesional creado polo ISI en 1969, que trata esencialmente sobre as relacións entre os asesores estatísticos e os seus clientes. Outra tentativa (ASA 1980) é obxecto de discusión entre 16 autores no "Ethical Guidelines for Statistical Practice: Historical Perspective", Ponencia e Discusión na ASA do Comité ad hoc sobre Ética Profesional (ASA 1983). Máis recentemente, os estatísticos franceses do sector público elaboraron e adoptaron un

código deontolóxico (AIS 1984). De maneira semellante, o Servicio Nacional Británico de Estadística desenvolveu o seu propio Código de Práctica (GSS 1984).

1 Obrigas coa sociedade

1.1 Considerando intereses en conflito

A investigación estatística baséase na crenza de que un maior acceso á información ben fundada é beneficioso para a sociedade. O feito de que a información estatística pode estar mal interpretada ou mal usada, ou de que seu impacto poder ser diferente en grupos diferentes, non é de seu un argumento convincente contra a súa recollida e difusión. Nembargante, o estatístico debería considera-las posibles consecuencias de recoller e difundir tipos variados de datos e debería coidarse dos predicibles malos usos e interpretacións.

Non existen pautas ou unha fórmula xenérica para xulga-los riscos ou os beneficios verosímiles de varios tipos de estudio estatístico. Nembargante, o estatístico ten que ser sensible ás posibles consecuencias do seu traballo (véxase cláusula 4.4), no coñecemento de que o dereito da sociedade a saber das súas características colectivas loita ás veces co dereito individual a protexe-la intimidade.

Toda información, tanto se é recollida sistematicamente coma se non, é susceptible de mal uso. E ningunha información está baldeira de posible dano ós intereses doutro. Os individuos poder ser prexudicados pola súa participación nas enquisas estatísticas (véxase cláusula 4.4), ou poden danarse con certos descubrimentos os intereses do grupo. Un barrio en particular pode, por exemplo, ser estereotipado negativamente por unha enquisa estatística que atope que contén unha incidencia moi alta de crime. O interese dun grupo pode ser tamén danado por unha acción social ou política baseada en descubrimentos estatísticos. Por exemplo, a maior cobertura policial dun barrio no que se atopase alta criminalidade pode facerse a expensas de destinar poucos policías a barrios con pouco crime. Tal movemento pode ser dun beneficio engadido para a sociedade pero en detrimento dalgúns barrios. Os estatísticos non están, sen embargo, en condicións de

previr accións baseadas nos datos estatísticos. Dende logo, gardarse do emprego dos seus descubrimentos sería menospreza-lo mesmo propósito de moito do estudio estatístico.

1.2 Ampliando o campo de acción da estatística

Os estatísticos deberían usa-las posibilidades abertas a eles para estende-lo campo de acción da investigación estatística, e para comunica-los seus descubrimentos para o beneficio da comunidade máis numerosa posible.

Os estatísticos desenvolven e usan conceptos e técnicas para a recollida, a análise e a interpretación dos datos. Aínda que non están sempre en condicións de determina-lo ámbito do seu traballo ou o xeito no que os seus datos son utilizados e difundidos, frecuentemente son quen de influír neses aspectos. Máis aínda, están en condicións de concebir usos máis eficientes dos recursos por medio de, por exemplo, desenvolver técnicas de mostraxe ou introducir novos usos para datos existentes (véxase cláusula 4.3c).

Os estatísticos académicos gozan probablemente do maior grao de autonomía na aplicación do seu traballo e na difusión dos seus resultados. Mesmo así, dependen xeralmente das decisións dos financiadores por unha banda e dos editores de revistas pola outra para a dirección e publicación dos seus estudos.

Os estatísticos empregados no sector público e aqueles empregados no comercio e a industria tenden a ter aínda menos autonomía no que fan ou en como son utilizados os seus datos. Pode que se apliquen as regras do segredo; pode que se exerza presión para reter ou demora-la publicación dos descubrimentos (ou de certos descubrimentos); series estatísticas poden ser introducidas ou suspendidas por razóns que pouco teñen que ver con consideracións técnicas. Nestes casos a última autoridade nas decisións sobre un estudio pode recaer no empresario ou cliente. (Véxase cláusula 2.3).

A experiencia profesional en moitos países suxire que os estatísticos son máis propensos a evitar restriccións postas no seu traballo cando poden estipular con anticipación os aspectos que deben manter controlados. Os estatísticos do goberno poden, por exemplo, acadar acordo para anunciar datas de publicación para varias series estatísticas, creando así a obriga de publica-los datos nas datas debidas sen coidado de factores políticos intervintes. Similarmente, os estatísticos

poden especificar nos contratos comerciais que o control sobre, polo menos, algúns dos descubrimentos (ou detalles dos métodos) recaerá nas súas mans que non nos seus clientes. Os maiores problemas semellan acontecer cando tales asuntos fican non resoltos ata que os datos aparecen.

1.3 Procurando obxectividade

Mentres os estatísticos operan a través dos sistemas de valores das súas sociedades, deberían intentar soste-la súa integridade profesional sen temor nin concesións. Deberían tamén non comprometerse nin estar de conivencia en seleccionar métodos deseñados para producir resultados enganosos ou en representar mal os descubrimentos estatísticos por comisión ou por omisión.

A ciencia nunca pode ser totalmente obxectiva, e a estatística non é unha excepción. A selección dos temas de atención pode reflectir un sesgo sistemático a favor de certos valores culturais ou persoais. Amais diso, a base do emprego do estatístico, a fonte de financiamento e unha lista doutros factores poden impoñer certas prioridades, obrigas e prohibicións. Mesmo así, o estatístico nunca é libre da responsabilidade de procurar obxectividade e de ser claro sobre coñecidas barreiras na súa consecución. Particularmente, os estatísticos están chamados por obriga profesional a rexeitar aproximacións á recollida de datos, análise, interpretación e publicación que sexan propensas (explícita ou implicitamente) a malinformar ou a confundir máis ca a promove-lo coñecemento.

Bibliografía: Obrigas coa sociedade

Moitos libros ou simposios sobre ética profesional conteñen discusións sobre o amplo contexto no que se leva adiante a investigación social, pero na maioría dos casos estas discusións están espalladas a través de todo o texto. Beauchamp et al. (1982) contén, na parte 2, unha explícita discusión xeral sobre como e cando a práctica da investigación social pode ou non estar xustificada. As obrigas legais e formais do investigador social son analizadas, no contexto estadounidense, en Beauchamp et al. (1982), parte 5. Pool (1979 e 1980) defende o non impoñer ningún control formal. Douglas (1979) fai o mesmo,

máis vigorosamente. Wax & Cassel (1981) discute a relación entre restricción formal e os propios conxuntos de valores do científico social. Frankel (1976) refírese máis especificamente a estatísticos.

1.1 Considerando intereses en conflito

BAAS (1974) discute estes conflitos nun contexto inglés, pero dalgún xeito anticuado agora. Baumring (1972) contrasta o interese dos científicos e as materias de investigación, favorecendo ás últimas. Ackeroyd (1984), sección 6.3, trata dos conflitos de intereses no estudio etnográfico. Musham (1985) discute o conflito entre o dereito á privacidade e o dereito a coñecer.

A utilidade da información estatística é raramente posta en dúbida e a maior parte da literatura relevante refírese meramente ás formas e medios de aumenta-la súa utilidade. Na centésima sesión do ISI adicouse unha reunión a este tema con especial referencia ós países en desenvolvemento (véxase: Chakravarty, (1985); Nyitrai, (1985); Williams, (1985)).

1.2 Ampliando o campo de acción da estatística

Diener & Crandall (1978), capítulo 13, discute este asunto con referencia á investigación psicolóxica. Crispo (1975) presenta unha discusión de responsabilidade pública dende o punto de vista canadense. Johnson (1982) trata dos riscos que surxen ó publica-los descubrimentos da investigación. Jahoda (1981) amosa vivamente as consideracións éticas e sociais que limitan o camiño da investigación e a publicación dos resultados.

1.3 Procurando obxectividade

Stocking e Dunwoody (1982) subliñan algunhas das presións en contra da protección dos criterios obxectivos exercidas polos medios de masas. En termos máis xerais, Klaw (1970) suxire que eses criterios nunca poden ficar sen eivas.

2 Obrigas cos financiadores e empresarios

2.1 Aclarando obrigas e roles

Os estatísticos deberían aclarar previamente as obrigas respectivas do empre-

sario ou financiador e do estatístico; deberían, por exemplo, referir ó empresario ou financiador ás partes relevantes dun código profesional ó cal deben cinguirse. Os informes dos descubrimentos deberían (onde sexa axeitado) especifica-lo seu rol.

2.2 *Valorando imparcialmente as alternativas*

Os estatísticos deberían considerar os métodos e procedementos dispoñibles para emcamiñar un estudo proposto e deberían prove-lo financiador ou empresario dun consello imparcial sobre as respectivas vantaxes ou desvantaxes das alternativas.

2.3 *Non comprometendo resultados*

Os estatísticos non deberían aceptar condicións contractuais continxentes cun resultado particular do estudo estatístico proposto.

2.4 *Protexendo a información privilexiada*

Frecuentemente os estatísticos son equipados con información polo financiador ou empresario quen pode lexitimamente requirir que fiquen confidenciais. Os métodos e procedementos estatísticos que foran empregados para produci-los datos publicados non deberían, pola contra, seren mantidos en secreto.

Un tema esencial agochado en cada un dos principios anteriores é a existencia dun interese común entre o financiador ou empresario e o estatístico mentres o propósito do estudo estatístico sexa aumenta-lo coñecemento (véxase cláusula 1.3). Aínda que tal coñecemento pode ser buscado para o limitado proveito do financiador ou empresario, esa causa mesmo é mellor servida se a investigación se leva nunha atmosfera propicia a modelos altamente profesionais. Polo tanto a relación entre financiador ou empresario e estatístico debería ser tal que capacitara ó estudo estatístico para ser emprendido do xeito máis obxectivo posible (véxase cláusula 1.3) máis co propósito de proporcionar informacións e explicacións ca de servir de apoio.

O estatístico ou asesor independente semella

gozar de máis liberdade có estatístico empregado para insistir na aplicación de certos principios profesionais. No seu caso, cada relación cun financiador pode estar suxeita a contrato específico no que se poidan especificar por adiantado roles e obrigas (véxase Deming 1972). En troques, no caso do empregado, o seu contrato non é específico dun proxecto e xeralmente abrangue unha obriga explícita ou implícita de aceptar instrucións do que o emprega. O empregado estatístico no sector público pode estar ademais restrinxido por regulamentos estatutarios cubrindo materias tales coma enquisas obrigatorias e segredos oficiais. (Véxase cláusula 4.4).

En realidade, de calquera xeito, a distinción entre o estatístico independente e o empregado estatístico está embazada por outras consideracións. O bo xuízo do estatístico independente en insistir en certas condicións é con frecuencia recortado por restricións de financiamento e pola inseguridade da posición do asesor. Estes problemas afectan menos ó empregado estatístico, con base xeralmente máis segura e posición menos aillada. O empregado (particularmente o estatístico do goberno) é a miúdo parte dunha comunidade de estatísticos que están nunha forte posición de establecer convenios e procederes que conleven os seus obxectivos profesionais comodamente. (Véxase cláusula 1.2).

As relacións con financiadores ou empresarios supoñen responsabilidades mutuas. O financiador ou empresario ten dereito a agardar dos estatísticos unha orde da súa disciplina, sinceridade en relación coas limitacións da súa competencia e os seus datos (véxase cláusula 3.1), franqueza sobre a accesibilidade de achegamentos efectivos e menos custosos a un estudo proposto, discreción coa información confidencial. Os estatísticos teñen dereito a esperar do financiador ou do empresario respecto polo seu dominio exclusivo técnico e profesional e pola integridade dos datos. Estas obrigas poidan ou non poidan ser incluídas nos contratos ou especificacións escritas, fican coma precondicións dunha relación mutuamente beneficiosa.

Un conflito de obrigas pode acontecer cando o financiador dunha enquisa desexa asegurar por adiantado (digamos, nun contrato) que se acadarán certos resultados, como descubrimentos particulares ou un mínimo nivel de respostas en enquisas voluntarias. Aceptando tal contrato o estatístico estaría comprometendo os resultados da investigación ó ter dado garantía implícita no nome de suxeitos potenciais da súa propensión a participar ou da dirección da súa resposta. Para satisfacer esas garantías, o estatístico pode entón

ter que comprometer outros principios, coma o do consentimento informado (véxase cláusula 4.2).

Por riba de todo, os estatísticos deberían intentar asegurar que financiadores e empresarios comprenderan as obrigas que os estatísticos teñen non só con eles, senón coa sociedade enteira, cos suxeitos, cos colaboradores e das responsabilidades da cidadanía do estatístico profesional por exemplo, é ser aberto nos métodos de xeito que a comunidade estatística ó completo poida valorar e beneficiarse da súa aplicación. Daquela, na medida en que sexa practicable, as compoñentes metodolóxicas das investigacións deberían estar ceibes de restricción por confidencialidade, de tal modo que poidan formar parte da común propiedade intelectual da profesión. (Véxase cláusula 3.2).

Bibliografía: obrigas cos financiadores e empresarios

2.1 Aclarando obrigas e roles

Appell (1978), sección 8, presenta exemplos dos estudos etnográficos.

Deming (1965 e 1972) especifica os roles do asesor estatístico e o seu cliente.

2.2 Valorando imparcialmente as alternativas

Moitos artigos xornalísticos e capítulos de libros discuten o tema en termos xerais. Schuler (1982), capítulo 3, trata as dificultades atopadas na investigación psicolóxica. Webb et al. (1966) é a fonte popular para procedementos alternativos de enquisa.

2.3 Non comprometendo resultados

Barnett (1983) discute este punto, con referencia ó seu propio contexto local.

2.4 Protexendo a información privilexiada

SCPR "Working Party" (1974) é unha discusión xeral da privacidade nun contexto británico, agora anticuado dalgún xeito. Simmel (1908: 337-402) & (1952: 305-376) é a análise sociolóxica clásica de restriccións no fluxo da información. Shils (1967) estende o traballo de Simmel a

condicións máis recentes; Tefft (1980) ofrece estudos de casos exóticos das percepcións da privacidade e o segredo. Flaherty (1979) discute as cuestións formuladas pola monopolización dos datos polos gobernos, mentres Bulmer (1979) mira máis polo xeral ós datos obtidos en censos e enquisas grandes. Carroll e Kneer (1976) dende o punto de vista das ciencias políticas en América, observa a presión oficial ós científicos para revela-las fontes de información. Appell (1979) sección 3 dá un feixe de dilemas surxindo de varios tipos de presión oficial. Bok (1982) prescribe normas para o ocultamento e a revelación.

3 Obrigas cos colegas

3.1 Mantendo a confianza na estatística

Os estatísticos dependen da confianza do público. Deberían intentar promover e preservar no seu traballo esa confianza sen esaxera-la precisión ou poder explicativo dos seus datos.

3.2 Expoñendo e revisando métodos e descubrimentos

Dentro dos límites dos requisitos para confidencialidade, os estatísticos deberán prover de información adecuada ós compañeiros para permiti-la avaliación dos seus métodos, procedementos, técnicas e descubrimentos. Tales valoracións deberían dirixirse ós mesmos métodos máis ca ós individuos que os seleccionaran ou usaran.

3.3 Comunicando principios éticos

Para dirixir certas investigacións os estatísticos precisan colaborar con colegas doutras disciplinas, así como con entrevistadores, persoal de oficina, estudantes, etc. Nestes casos os estatísticos deberían poñer claros os seus propios principios éticos e tomar nota dos principios éticos dos seus colaboradores.

Cada un deses principios deriva da noción de que os estatísticos acadan a súa condición e certos privilexios de acceso ós datos non só en virtu-

de da súa situación persoal senón tamén en virtude da súa cidadanía profesional. Ó recoñecerse membros dunha comunidade estatística maior os estatísticos deben varias obrigas a esa comunidade e poden esperar consideración dela.

A reputación dos estatísticos inevitablemente dependerá menos do que afirmen os corpos profesionais de estatísticos sobre das súas normas éticas ca da verdadeira conducta dos estatísticos individualmente. Ó examina-los métodos, procedementos, contidos e informes das súas investigacións, os estatísticos deberían daquela tratar de asegurarse de que deixan un campo de investigación nun estado que permita ulterior acceso polos estatísticos nun futuro. (Véxase cláusula 4.1).

Os estudos estatísticos son con frecuencia esforzos de colaboración entre colegas de niveis distintos de experiencia e de diferentes disciplinas. As reputacións e profesións de tódolos colaboradores necesitan terse en conta. O estatístico debería tamén intentar asegurar que se conduzan as investigacións estatísticas nun marco ético acordado, quizais incorporando principios ou consensos doutras disciplinas, e que o rol de cada colaborador estea suficientemente definido. A Declaración da Asociación Médica Mundial de Helsinki (1975), por exemplo, dá excelente consello ós estatísticos traballando no campo da medicina.

Un principio de todo traballo científico é que debe estar aberto a escrutinio, valoración e posible validación por compañeiros científicos. Debérase brindar particular atención a este principio cando se usaran para a análise paquetes de programas informáticos danto tantos pormenores como fora posible. Calquera vantaxe advertida ó omitir detalles das técnicas ou descubrimentos, digamos por razóns competitivas, necesita ser ponderada fronte ó potencial prexuízo de tal acción ó aumento do coñecemento estatístico.

Unha das máis importantes pero dificultosas responsabilidades do estatístico é a de alertar ós potenciais usuarios dos seus datos dos límites da súa fiabilidade e aplicabilidade. Os perigos paralelos de esaxerar ou de subestimar a validez ou xeneralizabilidade dos datos case sempre están presentes. Non poden trazarse directrices xerais excepto unha recomendación de prudencia. A confianza nos descubrimentos estatísticos depende críticamente da súa representación fiel. As tentativas dos estatísticos de encubrir erros (véxase Ryten, 1981), ou incitar á sobreinterpretación, pode non só repercutir nos estatísticos involucrados senón tamén no creto dos estatísticos en xeral. (Véxase cláusula 1.1.).

Bibliografía: obrigas cos colegas

3.1 Mantendo a confianza na estatística

Reynolds (1975): 598-604 discute conflitos entre, por unha banda, obrigas de mante-la ciencia obxectiva e imparcial, e por outra, valores tidos como cidadáns tratando de cambia-lo mundo.

Os problemas implicados en presenta-las limitacións da precisión dos datos estatísticos é discutida polo miúdo por Gonzales et. al. (1975). Unha postura de máis controversia en relación cos erros é expresada por Ryten (1981).

3.2 Expoñendo e revisando métodos e descubrimentos

Diener & Crandall (1978), capítulo 9, discute a necesidade de honradez e precisión. Powell (1983) subliña os conflitos que surxen cando un académico é merecente da censura dos colegas pola causa da súa conducta profesional incorrecta.

3.3 Comunicando principios éticos

Appell (1978) trata de como alertar ós etnógrafos dos problemas éticos.

4 Obrigas cos suxeitos*

4.1 Evitando intrusionas indebidas

Os estatísticos deberían estar avisados do potencial intrusivo dalgún do seu traballo. Non teñen especial dereito a estudar tódolos fenómenos. O aumento do coñecemento e a procura de información non son de seu xustificacións abundas para pasar por riba doutros valores sociais e culturais.

Algúns xeitos de investigación estatística semellan ser máis intrusivos ca outros. Poñamos

* Esta sección da Declaración refírese ós suxeitos humanos, incluíndo individuos, familias e entidades coporativas. Para un conxunto de pautas sobre experimentación con animais, por exemplo, véxase a Academia Suíza das Ciencias (1983).

por caso, as mostras estatísticas poden ser seleccionadas sen o coñecemento nin o consentimento dos seus membros; pode buscarse contacto con suxeitos non avisados previamente; pode que se fagan preguntas que ofendan ou causen anguria; poida que se asexe á xente sen o seu coñecemento; pódese obter información por terceiros. En esencia, a xente pode ser molestada ou agravada polas enquisas estatísticas dunha variedade de maneiras, moitas das cales son difíciles de eludir. (Véxase tamén cláusula 1.3).

Un xeito de evitar molestias ós potenciais suxeitos é facer máis uso dos datos disponibles en troques de emprender unha nova enquisa. Por exemplo, facendo maior uso estatístico dos rexistros administrativos, ou relacionando rexistros, pode elaborarse información sobre a sociedade que doutro modo tería que ser recollida de novo. Aínda que algúns individuos poden ter reparos en que os seus datos sexan empregados para un propósito distinto do proxectado, non deberían verse prexudicados por tales usos sempre que sexan protexidas as súas identidades e que os propósitos sexan estatísticos, non administrativos.

Como argumenta Cassell (1982), a xente pode sentirse danada sen estar prexudicada pola investigación: poden sentir que fora tratada coma obxectos ou números sen respecto polos seus valores individuais nin pola súa intimidade. En moitos dos estudos estatísticos que causaron controversia, a cuestión tivo que ver bastante máis coa intrusión na intimidade e o terreo persoal dos suxeitos ou co abafamento dos mesmos ó recoller “demasiada” información, con ou sen o prexuízo dos suxeitos. Expoñendo os suxeitos a unha sensación de seren danados, quizais polo método de selección, ou facéndolles tomar conciencia do que non buscan nin queren, os estatísticos son vulnerables á crítica. (Véxase tamén cláusulas 3.1, 4.3c, 4.5 e 4.6).

4.2 Obtendo consentimento informado

Os estudos estatísticos que conlevan a participación activa dos suxeitos humanos deberían basearse no posible no seu consentimento libre e informado. Mesmo se se require por lei a participación debería con todo ser tan informada como se puidera. En enquisas voluntarias, os suxeitos non terían que te-la impresión de que son requiridos para participar; deberían estar ó tanto do seu dereito a abandonar en calquera fase por calquera razón e a retira-los datos

proporcionados ata entón. Non debera reterse deliberadamente a información que fora propensa a afecta-la vontade de participar dun suxeito.

O principio do consentimento informado por parte dos suxeitos é necesariamente impreciso, xa que para a súa interpretación depende de supostos non declarados sobre a cantidade de información e a natureza do consentimento requirido para constituír unha práctica aceptable. A cantidade de información precisada para asegurar que o suxeito é informado axeitadamente do propósito e índole dunha enquisa é propensa a variar dun estudio a outro. Non poden elaborarse regras universais. Nun extremo é desaxeitado asolagar a potenciais suxeitos en detalles non pedidos e incomprendibles da orixe e do contido dunha enquisa estatística. No outro extremo é desaxeitado calar feitos materiais ou enganar ós suxeitos sobre tales asuntos. (Véxanse cláusulas 4.3d e 4.4). O requisito de información apropiada claramente se atopa entre estas dúas posicións pero a súa localización da información subministrada é tan importante coma a cantidade.

Un consello tense que dar sobre cales elementos da información son tendentes a resultar fundamentais na vontade de participar dun suxeito. Os seguintes elementos están entre aqueles dos que se podería face-la selección:

- (i) propósito do estudio, implicación política, etc.;
- (ii) identidade do/s financiador/es;
- (iii) usos previstos dos datos, formato de publicación, etc.;
- (iv) identidade do entrevistador/experimentador e base organizativa;
- (v) método polo cal fora escollido o suxeito (estructura da mostraxe, etc.);
- (vi) rol do suxeito en estudio;
- (vii) posible dano ou incomodidade ó suxeito;
- (viii) grao de anonimato e confidencialidade;
- (ix) medidas propostas de almacenaxe dos datos, grao de seguridade, etc.;
- (x) metodoloxía do estudio (tempo ocupado por participante, etc.);
- (xi) se a participación é voluntaria ou obrigatoria
 - (a) se é obrigatoria, consecuencias potenciais da non colaboración
 - (b) se é voluntaria, dereito a retira-lo consentimento (e cando ese dereito desaparece);
- (xii) se os feitos fundamentais foron ocultos (e cando ou se tales feitos serán revelados).

Ó seleccionar desta lista, o estatístico debería considerar non só aqueles elementos que considera fundamentais, senón aqueles tales que o suxei-

to tenda a tal considerar. cada parte ben pode ter intereses especiais (e diferentes). Como xeito de completa-la información seleccionada, o estatístico pode escoller dar ós potenciais suxeitos unha declaración dos seus dereitos (véxase Jowell, 1981) que os informe do seu dereito á información pero deixe ó control do suxeito a selección de detalles engadidos.

Dado que a especificación da axeitada información varía, tamén o fai a especificación de consentimento informado. A participación dun suxeito nun estudio pode basearse máis no asentimento reticente ca na cooperación afervorada. Nalgúns casos, o estatístico pode sentir que é correcto suscitar un sentido do deber de participar para minimiza-lo sesgo de ser voluntario. A fronteira entre a persuasión táctica e a coacción é moi estreita ás veces e probablemente é máis fácil recoñecerla ca estipulala. En calquera caso a afirmación xenérica máis específica que pode facerse sobre consentimento “adequado” é que non chega á coerción nin á participación completa.

En ocasións, un elemento controlador impide o acceso ós suxeitos de tal xeito que os estatísticos non poden achegarse a eles directamente para a súa participación sen o permiso do elemento controlador. Ó tempo que os estatísticos respectan os intereses lexítimos do elemento controlador deberían aínda cingirse ó principio de obter directamente dos suxeitos consentimento informado unha vez que acadaran o acceso a eles. Nestes casos os estatísticos non deberían delega-la súa responsabilidade de protexe-los intereses do suxeito no elemento controlador. Deberían tamén ter tino de non alterar por descoido a relación entre o suxeito e o elemento controlador.

O principio do consentimento informado é, en esencia unha expresión da crenza na necesidade de francos e respectuosos intercambios entre estatísticos e suxeitos humanos. Claramente non é unha condición previa da investigación estatística. Nembargante, o carácter aceptable das estatísticas depende cada vez máis non só de consideracións técnicas senón tamén da vontade dos estatísticos de outorgaren respecto ós seus suxeitos e de tratarnos con consideración (véxase cláusula 4.1). Os estatísticos deberían intentar garantir que os suxeitos comprendan o propósito do estudio estatístico mesmo cando a participación do suxeito sexa requirida pola lei.

4.3 *Modificacións do consentimento informado*

En ocasións, as consideracións técnicas ou prácticas impiden acada-lo consenti-

mento informado a priori. Nestes casos, os intereses dos suxeitos deberían ser salvagardados doutros xeitos. Por exemplo:

(a) **“Respectando dereitos nos estudos de observación”.** Nos estudos de observación, onde os modelos de comportamento son rexistrados sen o coñecemento dos suxeitos, os estatísticos deberían ter coidado de non viola-lo, poida que ben chamado, “terreo privado” dun individuo ou dun grupo. Este variará dunha cultura a outra.

(b) **“Tratando con representantes”.** Nos casos onde sexa utilizado un representante para contesta-las preguntas no nome do suxeito, digamos porque o acceso ó suxeito non é económico ou porque o suxeito se atopa demasiado enfermo ou é demasiado novo para participar directamente, deberíase ter precaución de non infrinxi-lo “terreo privado” do suxeito e de non altera-la relación entre suxeito e representante onde existan indicacións ou resulte que o suxeito rexeitaría que certa información fose revelada. Tal información non debера ser tomada por representante.

(c) **“Uso secundario dos rexistros”.** Nos casos onde un estatístico recibira acceso a, digamos, rexistros médicos ou outro material de investigación para un estudio novo ou adicional, o permiso do depositario para usa-los rexistros non debería liberar ó estatístico de ter que considera-las reaccións, sensibilidades e intereses verosímiles dos suxeitos afectados incluíndo o seu dereito ó anonimato.

(d) **“Enganando suxeitos potenciais”.** En estudos onde os obxectivos da medida impidan a revelación de información relevante ós suxeitos, os estatísticos deberían pondera-las posibles consecuencias de calquera engano proposto. Reter información fundamental ou malinformar ós suxeitos supón un engano, ben por omisión ou ben por comisión, temporal ou permanente, que atopará lexítima censura se non é xustificado.

Aparece un serio problema para os estatísticos cando os requisitos metodolóxicos entran en

conflicto co requisito de consentimento informado. Existen moitos casos nos que a subministración de información contextual ós suxeitos (poñamos por caso, sobre o propósito ou o patrocinio do estudo), ou incluso o proceso de avisalos de que son suxeitos (coma nos estudos de observación), sería propenso a provocar un cambio ou reacción que abatería ou interferiría no obxectivo de medición encuberta ou deliberado engano en prol da precisión.

Os anteriores principios urxen extrema precaución nestes casos e aconsellan ós estatísticos que respecten os desexos dos suxeitos. Daquela, nos estudos de observación ou nos estudos que contén con representantes, o principio para seguir é que se debería tomar coma negativa a participar o sinxelo aceno de desgana por parte dun suxeito non informado ou non consentinte. Similarmente, no caso do uso secundario de rexistros, os estatísticos deberían respectar calquera obriga xa contraída cos suxeitos. Outro rumbo de conducta calquera nestes casos probablemente manifestaría unha falta de respecto polos intereses do suxeito e desfaria os alicerces da relación entre suxeito e estatístico.

Os estudos estatísticos que involucran o engano deliberado dos suxeitos por omisión ou comisión son raros e ó sumo difíciles de defender. Existen claras vantaxes metodolóxicas do engano nalgúns estudos psicolóxicos, por exemplo, onde revela-lo propósito tendería a sesga-las respostas. Pero, como argumentan Diener e Crandall (1978) “a mesma ciencia está edificada sobre o valor da verdade”; daquela, o engano feito polos científicos tenderá a destruí-lo seu creto e a súa reputación (véxase cláusula 3.1). Se o engano fose amplamente practicado nos estudos estatísticos, os suxeitos, en efecto, aprenderían a non “confiar naqueles que por contrato social son tidos por dignos de confianza e en quen se precisa confiar” (Baumrind, 1972).

Nembargante, non sería realista proscribi-lo engano na investigación estatística coma proscribi-lo na interacción social. Emprégase un engano menor en moitas formas de contacto humano (tacto, adulación,...) e os estatísticos non son menos propensos ca o resto da poboación a seren culpables de tales prácticas. De tódolos xeitos ós estatísticos e ós seus colaboradores quedalle-lo deber de non seguir métodos de investigación que tendan a infrinxir valores humanos e sensibilidade. Facelo, sexan cales sexan as vantaxes metodolóxicas, sería poñer en perigo a reputación dos estatísticos e a confianza mutua entre a sociedade e os estatísticos, cousa que é un prerequisite para moitos traballos estatísticos. (Véxase cláusula 3.1).

4.4 *Protexendo os intereses dos suxeitos*

Nin o consentimento dos suxeitos nin o requisito legal de participar absolve ó estatístico da obriga de protexe-lo suxeito, no posible, contra efectos potencialmente prexudiciais da participación. O estatístico debería tratar de minimizar-las molestias a ámbolos suxeitos en si e relacións destes co seu medio.

Pode aparecer prexuízo ós suxeitos como unha indebida tensión de participar, perda da autoestima, dano psicolóxico ou outros efectos colaterais. Varios factores poden ser importantes para xulga-la razón do risco fronte ó beneficio dunha enquisa particular, coma a probabilidade de risco, o número de xente neste risco, a gravidade do dano potencial, a utilidade anticipada dos descubrimentos nos cales ben poucos son usualmente cuantificables (véxase Levine, 1975).

Cando a probabilidade ou gravidade potencial do dano é grande, os estatísticos atopan un serio dilema. Un estatístico pode, por exemplo, verse envolto nun experimento médico no cal estean presentes riscos de certa magnitude cos suxeitos. Se se poden atopar voluntarios que foran avisados dos riscos, e se o estatístico está convencido da importancia do experimento, ¿debería opoñerse sen embargo ó experimento á vista dos riscos? Nestas circunstancias, probablemente o mellor consello é que se pida consello dos colegas e doutros individuos, especialmente dos que non teñen parte no estudo ou experimento.

Os intereses dos suxeitos poden tamén ser prexudicados en virtude da súa pertenza a un grupo ou sector da sociedade (véxase cláusula 1.1). Deste xeito, os estatísticos poucas veces poden reivindicar que un estudo prospectivo está baleiro de posibles danos ós suxeitos. Poden reivindicar que, como individuos, os suxeitos serán protexidos polo mecanismo do anonimato. Pero, coma membros dun grupo ou como en efecto membros da propia sociedade, ningún suxeito pode ser eximido de posible efecto das decisións baseadas en descubrimentos estatísticos.

4.5 *Mantendo a confidencialidade dos rexistros*

Os datos estatísticos non teñen relación coas identidades individuais. Son recollidos para responder preguntas coma “¿Cantos?” ou “¿En que proporción?” e non “¿Quen?”. As identidades e rexistros dos suxeitos colaboradores (ou non

colaboradores) debería polo tanto ser mantida confidencial sexa ou non explicitamente acordada a confidencialidade.

4.6 *Inhibindo a revelación de identidades*

Os estatísticos deberían tomar medidas adecuadas para previr que os seus datos sexan publicados ou difundidos nun xeito que permita desvelar ou inferir a identidade dun suxeito.

Pode que non existan salvagardas totais contra incumprimentos da confidencialidade que é o descubrimento de datos identificados ou identificables en contra dunha obriga implícita ou explícita coa fonte. Existen moitos métodos para diminuí-la probabilidade de tales incumprimentos, o máis común e potencialmente seguro dos cales é o anonimato. A súa virtude coma sistema de seguridade é que axuda a previr incumprimentos involuntarios da confidencialidade. Mentres os datos circulen de incógnito, será máis difícil atribuí-los a individuos ou a organismos.

Hai un forte motivo para conceder categoría legal de privilexio ós datos estatísticos identificables de xeito que o acceso a eles por terceiros sexa legalmente cortado na ausencia do permiso do estatístico responsable (ou dos seus suxeitos). Mesmo sen tal protección legal, non obstante, é responsabilidades do estatísticos asegurar que sexan protexidas as identidades dos suxeitos.

O anonimato só non é de ningún xeito unha garantía de confidencialidade. Unha particular configuración dos atributos pode, coma unha pegada dactilar, a miúdo identificar ó seu posuidor alén da dúbida razoable. Así que os estatísticos necesitan contraponerse ás oportunidades doutros de inferir dos datos as identidades. Poden decidir agrupa-los datos de xeito tal que camuflen as identidades (véxase Boruch & Cecil, 1979) ou empregar unha variedade de medidas accesibles que busquen impedi-la detección das identidades sen inflinxir dano moi serio ó conxunto de datos agregados (véxase Flaherty, 1979). Nestas circunstancias é inevitable certa mágoa das posibilidades da análise, pero necesítase ponderar fronte ó prexuízo potencial ás fontes dos datos na ausencia de tal acción. (Véxase Finney, 1984).

O uso estendido das computadoradoras é considerado a miúdo unha ameaza ós individuos e organismos porque prové de novos métodos de descubrimento e conexión de rexistros identificados. Por outra banda, o estatístico debería intentar ex-

plota-la abraiante capacidade dos ordenadores para camuflar identidades e aumenta-la seguridades dos datos.

Bibliografía: obrigas cos suxeitos

4.1 *Evitando intrusionas indebidas*

Boruch & Cecil (1979 & 1982) describen técnicas estatísticas e de mostraxe para preservar a intimidade. Hartley (1983) destaca as ameazas á privacidade que conlevan varios procedementos de mostraxe. Michael (1984) é unha relación xornalística das ameazas á intimidade de toda procedencia en Gran Bretaña. Mirvis e Seashore (1982) é unha discusión xeral da investigación en organismos, onde as preguntas sobre o apropiado alcance da intromisión e da intervención son particularmente agudas. Reeves e Harper (1981) é un texto sobre a investigación nos organismos no contexto da industria británica.

A necesidade dalgunha intrusión na intimidade dos enquisados para recoller información que só pode ser obtida con entrevistas individuais é referida por Bryant e Hansen (1976).

4.2 *Obtendo consentimento informado*

Wax (1979 & 1982) argumenta a impropiedade de requirir consentimento informado na investigación etnográfica, mentres Capron (1982) defende tal requisito. O'Connor (1976) discute problemas na interpretación do consentimento ou da carencia del en marcos xerarquizados coma os cárceres. Bulmer (1982) presenta un amplo argumento contra a enquisa social encuberta. Singer (1978) e Jowell (1979) ofrecen probas empíricas dos diferentes efectos de buscar consentimento informado nos enquisados.

A importancia do principio do consentimento informado para as enquisas estatísticas é discutido criticamente por Dalenius (1983) e cuestionado por Hansen (1983).

4.3 *Modificación do consentimento informado*

Douglas (1979) argumenta contra os requisitos formais de obter consentimento. Geller (1982) fai suxestións sobre como evitar ter que engana-los suxeitos da investigación. Form

(1973) trata por completo as relacións entre científicos e elementos controladores.

4.4 Protexendo os intereses dos suxeitos

Baumrind (1972) é un alegato en prol da prioridade dos intereses dos suxeitos da investigación. Klockars (1979) discute como tratar con eses intereses cando parecen ser antisociais ou ilegais. Freidson (1978) razoa a favor da destrución sistemática de tódolos identificadores dos individuos nos datos. Okely (1984) discute os riscos de publicar descubrimentos acerca dun grupo social identificable en Gran Bretaña. Leo (1982) dá o estudio dun caso de investigación dirixida a aumenta-lo benestar dunha comunidade desfavorecida. O Consello Canadense (1983) examina as consecuencias éticas particulares que poden aparecer nalgúns países en desenvolvemento.

4.5, 4.6 Confidencialidade e revelación de identidades

Boruch & Cecil (1979 & 1982) provén respostas técnicas. Hartley (1982) discute a relación entre mostraxe e ocultación.

Aspectos legais e técnicos da protección de datos estatísticos dos individuos son presentados por Dalenius (1979) e Durbin (1979) no contexto das leis e usos dos seus respectivos países: Suíza e Reino Unido.

Referencias

ADER, Gerard (1977). *Confidentiality and business statistics in the European Communities*. Eurostat; París.

AGAR, Michael H. (1980). *The professional stranger: an informal introduction to ethnography*. New York; Academic Press.

AIS -Association des Administrateurs de l'Insee- (1984). *Code de déontologie statistique*. París; AIS.

AKEROYD, Anne V. (1984). *Ethics in relation to informants, the profession and governments*. In Ellen, Roy F., ed., *Ethnographic research: a guide to general conduct*. London; Academic Press. Research methods in social anthropology **1**, 133-154.

ASA -American Statistical Association-

(1980). *Interim Code of Conduct - General Guidelines*. Amstat. News. **69**, 20-21.

ASA -American Statistical Association- (1983). *Ethical Guidelines for statistical practice: historical perspective*. Report of the ASA ad hoc committee on professional ethics; and Discussion. The American Statistician **37** (1), 1-19.

APPELL, George Nathan (1978). *Ethical dilemmas in anthropological inquiry: a case book*. Waltham, Mass.; Crossroads Press.

BAAS -British Association for the Advancement of Science- (1974). *Does research threaten privacy or does privacy threaten research?* Report of a study group. London; BAAS. Publication 74/1.

BARNES, John Arundel (1980). *Who should know what? Social science, privacy and ethics*. Cambridge; Cambridge University Press.

BARNES, John Arundel (1984). *Ethical and political compromises in social research*. Wisconsin sociologist **21**, 100-111.

BARNETT, Steven (1983). *Never mind the quality... will it give us the answers we want?* Social Research Association News, November, 1-2.

BAUMRIND, Diana (1972). Reactions to the May 1972 draft report of the ad hoc committee on ethical standards in psychological research. American psychologist **27**, 1083-1086.

BEAUCHAMP, Tom L. Faden; RUTH, R.; WALLACE, R. Jay & WALTERS, LeRoy (1982). Editors. *Ethical issues in social science research*. Baltimore; Johns Hopkins University Press.

BOK, Sissela (1982). *Secrets: on the ethics of concealment and revelation*. New York; Pantheon books.

BORUCH, Robert Francis & CECIL, Joe Shelby (1979). *Assuring the confidentiality of social research data*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press.

BORUCH, Robert Francis & CECIL, Joe Shelby (1982). *Statistical strategies for preserving privacy in direct inquiry*. In Sieber 1982b, 207-232.

BORUCH, Robert Francis & CECIL, Joe Shelby (1983). *Solutions to ethical and legal problems in social research*. New York; Academic Press.

BOWER, Robert Turrel & DE GASPARIS, Priscilla (1978). *Ethics in social research: protecting the interest of human subjects*. New York; Praeger.

BRYANT, E.C. & HANSEN, M.H. (1976). *Invasion of privacy and surveys, a growing dilemma*. In: H.W. Sinaiko & L.A. Broadling, eds. *Perspectives on attitude assesment; surveys and their alternatives*. Champaign; Illinois Free Press.

BULMER, Martin (1979). Editor. *Censuses, surveys and privacy*. London; Macmillan.

BULMER, Martin (1982). Editor. *Social research ethics: an examination of the merits of covert participant observation*. London; Macmillan.

BURGESS, Robert G. (1984). *In the field: an introduction to field research*. London; Allen & Unwin. Contemporary social research 8.

CANADA COUNCIL (1977). Consultative group on ethics. *Ethics: report of the consultative group on ethics*. Ottawa; Canada Council.

CAPRON, Alexander Morgan (1982). *Is consent always necessary in social science research?* In Beauchamp et al. 1982, 215-231.

CARROL, James D. & KNEER, Charles R. (1976). *The APSA confidentiality in social science research project: a final report*. PS. 9, 416-419.

CASELL, Joan (1982a). *Does risk-benefit analysis apply to moral evaluation of social research?* In Beauchamp et al. 1982, 144-162.

CASELL, Joan (1982b). *Harms, benefits, wrongs and rights in fieldwork*. In Sieber 1982a, 7-31.

CHAKRAVARTY, S. (1985). *Use of statistics for planning in the economic and related sectors with emphasis on macro-level planning: review of Indian experience*. Paper presented at 45th Session of ISI, Amsterdam.

CRISPO, John Hervert Gillespie (1975). *The public right to know: accountability in the secretive society*. Toronto; McGraw-Hill Ryerson.

DALENIUS, T. (1979). *Data protection legislation in Sweden: a statistician's perspective*. Journal of the Royal Statistical Society A, **142** (3), 285-298.

DALENIUS, T. (1983). *Informed consent or RSVP*. In: W.G. Madow, H. Nisselson & Y. Olkin, eds., *Incomplete data in sample surveys*, Vol. 3, 85-106. New York; Academic Press.

DEMING, W. Edwards (1965). *Principles of professional statistical practice*. The Annals of Mathematical Statistics **36** (4), 1883-1900.

DEMING, W. Edwards (1982). *Code of professional conduct: a personal view*. International statistical review **40**, 214-219.

DIENER, Edward & CRANDALL, Rick (1978). *Ethics in social and behavioural research*. Chicago; University of Chicago Press.

DOUGLAS, Jack Daniel (1979). *Living morality versus bureaucratic fiat*. In Klockars & O'Connor 1979, 13-33.

DURBIN, J. (1979). *Statistics and the Report of the Data Protection Committee*. Journal of the Royal Statistical Society A, **142** (3), 299-316.

FINNEY, D.J. (1984). Comment in Proceedings of the 44th Session of the ISI Volume L Book 3, 553.

FLAHERTY, David H. (1979). *Privacy and government data banks: an international perspective*. London; Mansel

FLAHERTY, David H.; HANIS, Edward H. & MITCHELL, S. Paula (1979). *Privacy and access to government data for research: an international bibliography*. London; Mansell.

FORM, William Humbert (1973). *Field problems in comparative research: the politics of distrust*. In Armer, Michael & Grimshaw, Allam Day, eds., *Comparative social research: methodology problems and strategies*, 83-117 New York; Wiley.

FRANKEL, L. (1976). *Statistics and Peoples: the Statistician's Responsibilities*. Journal of the American Statistical Association **70** (353), 9-16.

FREIDSON, Eliot (1978). Comment on Stephenson, M. et al., *articles on ethics*. American sociologist **13**, 159-160.

FREUND, Paul E. (1969). Editor. *Ethical aspects of experimentation with human subjects*. Daedalus **98** (2), xiv, 219-597.

GELLER, Daniel M. (1982). *Alternatives to deception: why, what and how?* In Sieber 1982b, 39-55.

GONZALES, M.E.; OGUS, J.L.; SHAPIRO, G. & TEPPING, B.J. (1975). *Standards for discussion and presentation of errors in surveys and census data*. Journal of the American Statistical Association **70** (351) II, 5-23.

GSS -Government Statistical Service- (1984). *Code of practice on the handling of data obtained from statistical inquiries*. London; HMSO.

HANSEN, M.H. (1983). Discussion on Dalenius, T. (1983), in W.G. Madow, H. Nisselson & Y. Olkin eds. *Incomplete data in sample surveys*, Vol. 3, 125-127. New York; Academic Press.

HARTLEY, Shirley Foster (1982). *Sampling strategies and the threat to privacy*. In Sieber 1982b, 186-189.

JAHODA, Marie (1981). *To publish or not to publish?* Journal of social issues **37**, 208-220.

JOHNSON, Carol Gaar (1982). *Risks in the publication of fieldwork*. In Sieber 1982a, 71-91.

JOWELL, Roger (1979). *Informed consent in survey research*. Bulletin of the International Statistical Institute, (Proceedings of the 42nd Session) **66**, 273-276.

JOWELL, Roger (1981). *A professional code for statisticians? Some ethical and technical conflicts*. Bulletin of the International Statistical Institute, (Proceedings of the 43rd Session) **49** (1), 165-209.

KLAW, Spencer (1970). *The Faustian bargain*. In Brown, Martin, de. *The social responsibility of the scientist*. New York Free Press, 3-15.

KLOCKARS, Carl B. (1979). *Dirty hands and deviant subjects*. In Klockars & O'Connor 1979, 261-282.

KLOCKARS, Carl B. & O'CONNOR, Finbar W. (1979). Editors. *Deviance and decency: the ethics of research with human subjects*. Beverly Hills, Sage. Sage annual review of studies in deviance 3.

LEVINE, Robert J. (1978) *The role of assessment of risk-benefit criteria in the determination of the appropriateness of research involving human subjects*. In United States. National commission for the protection of human subjects of biomedical and behavioural research. Appendix. *The Belmont report: ethical principles and guidelines for the protection of human subjects of research*. Washington, D.C.; U.S. government printing office. DHEW publication (OS) 78-0013.

LEVINE, Robert J. (1979). *Clarifying the concepts of research ethics*. Hastings Centre report 9 (3), 21-26.

LOO, Chalsa M. (1982). *Vulnerable populations: case studies in crowding research*. In Sieber 1982b, 105-126.

MICHAEL, James (1982). *Privacy*. In Wallington, Peter, ed. *Civil liberties 1984*. London; Martin Robertson, 131-150.

MIRVIS, Philip H. & SEASHORE, Stanley E. (1982). *Creating ethical relationships in organisational research*. In Sieber 1982b, 79-104.

MUHSAM, Helmut (1985). *On two human rights involved in the ISI Declaration on Professional Ethics*. Contributed paper, Proceedings of the 45th Session.

NYITRAI, V. (1985). *The socio-economic statistical information system as a useful means for planning*. Paper presented at 45th Session of ISI, Amsterdam.

O'CONNOR, Michael Edward (1976). *Prison research: a methodological commentary on being a known observer*. Australian and New Zealand Journal of Criminology 9, 227-234.

O'CONNOR, Michael Edward & BARNES, John Arundel (1983). *Bulmer on pseudo-patient studies: a critique*. Sociological review n.s. 31, 753-758.

OKELEY, Judith (1984). *Fieldwork in the home counties*. Royal Anthropological Institute News 61, 4-6.

POOL, Ithiel de Sola (1979). *Protecting human subjects of research: an analysis on proposed amendments to HEW policy*. PS 12, 452-455.

POOL, Ithiel de Sola (1980). Response by Pool. PS 13, 203-204.

POWELL, John P. (1983). *Professional ethics in academia*. Vestes 27 (2), 29-32.

REEVES, Tom Kynaston & HARPER, Donald George (1981). *Surveys at work: a practitioner's guide*. London; McGraw-Hill.

REYNOLDS, Paul Davidson (1975). *Value dilemmas in the professional conduct of social science*. International social science journal 27, 563-611.

REYNOLDS, Paul Davidson (1979). *Ethical dilemmas and social science research: an analysis of moral issues confronting investigators in research using human participants*. San Francisco; Jossey-Bass.

REYNOLDS, Paul Davidson (1982). *Ethics and social science research*. Englewood Cliffs, N.J.; Prentice-Hall.

RYNKIEWICH, Michael Allen & SPRADLEY, James Philip (1976). Editors. *Ethics and anthropology: dilemmas in fieldwork*. New York; Wiley.

RYTEN, Jacob (1983). *Some general considerations as a result of a Ecuadorian case study*. Bulletin of the International Statistical Institute (Proceedings of the 43rd Session) 49 (2), 639-665.

SCHULER, Heinz (1982). *Ethical problems in psychological research*. New York; Academic Press.

SCPR -Social and Community Planning Research Working Party- (1974). *Survey research and privacy: report of a working party*. London; Social and Community Planning Research.

SHILS, Edward (1967). *Privacy and power*. In Pool, Ithiel de Sola, ed. *Contemporary political science: toward empirical theory*. New York; McGraw-Hill, 228-276.

SIEBER, Joan E. (1982a). Editor. *The ethics of social research: fieldwork, regulation and publication*. New York; Springer.

SIEBER, Joan E. (1982b). Editor. *The ethics of social research: surveys and experiments*. New York; Springer.

SIMMEL, Georg (1908). *Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*. Leipzig; Dunker & Humblot.

SIMMEL, Georg (1952). *The sociology of Georg Simmel*. Editor. Wolfe, Kurt Heinrich. Glencoe; Illinois Free Press.

SINGER, Eleanor (1978). *Informed consent: consequences for response rate and response quality for social surveys*. American sociological review 43, 144-162.

SJOBERG, Gideon (1967). Editor. *Ethics, politics and social research*. Cambridge, Mass.; Schenkman.

STOCKING, S. Holly & DUNWOODY, Sharon L. (1982). *Social science in the mass media: images and evidence*. In Sieber 1982a, 151-169.

SWISS ACADEMY OF SCIENCE. *Ethical Guidelines for Animal Experimentation*.

TEFFT, Stanton K. (1980). Editor. *Secrecy: a cross-cultural perspective*. New York; Human Sciences Press.

WARWICK, Donald P. (1983). *The politics and ethics of field research*. In Bulmer, Martin & Warwick, Donal P., eds. *Social research in developing countries: surveys and censuses in the Third World*. Chichester; Wiley, 315-330.

WAX, Murray L. (1980). *Paradoxes of "consent" to the practice of fieldwork*. Social problems **27**, 272-283.

WAX, Murray L. (1982). *Research reciprocity rather than informed consent in fieldwork*. In Sieber 1982a, 33-48.

WAX, Murray L. & CASSELL, Joan (1981). *From regulation to reflection: ethics in social research*. American sociologist **16**, 224-229.

WEBB, Eugene John & others (1966). *Unobtrusive measures: nonreactive research in the social sciences*. Chicago; Rand McNally.

WILLIAMS, H. (1985). *Use of statistical information for assessing social conditions and monitoring and evaluation of development programmes: experience of African countries*. Paper presented at 45th Session of ISI, Amsterdam.

WORLD MEDICAL ASSOCIATION DECLARATION OF HELSINKI (1964). Revised 1975. Reprinted in Duncan, H.S.; Dunstan, G.R. & Welbourn, R.B. eds. (1981 *Dictionary of Medical Ethics*. Revised and enlarged version, Darton, Longham and Todd, London).

NOVAS DA SOCIEDADE

RESUMO DOS ACORDOS DOS CONSELLOS EXECUTIVOS

Reunión do 11 de setembro de 1995

Dos temas tratados nesta reunión compre destacar o encargo á empresa de marketin TORNÉ ASOCIADOS do deseño da imaxe corporativa da SGPEIO: siglas, logotipo,... Acordouse tamén nesta reunión solicitar ó Departamento de Estatística e Investigación Operativa da Universidade de Santiago que se encargue da organización do III Congreso Galego de Estatística e Investigación de Operacións.

BREVES

Próximamente editarase unha nova relación de membros da SGPEIO, na que se incluírán os nomes, enderezos e actividades profesionais dos socios, polo que solicitamos a vosa colaboración para remitirnos antes do 20 de decembro as variacións que se teñan producido nos vosos datos (podédesnos remitir unha copia da solicitude de inscrición que se inclúe na última páxina deste número indicando ditas variacións).

Asimesmo, recórdase a aqueles membros da SGPEIO que aínda non teñan aboado a cota do presente exercio 1995 a necesidade de que fagan dito abono á maior brevidade posible.

NOVAS DOS MEMBROS DA SOCIEDADE

ALTAS NA SOCIEDADE

Desde Abril de 1995 admitiuse como membros individuais da SGPEIO a

D. Paulino Alegre Fidalgo
Dna. María del Mar Álvarez Paredes
D. Carlos Andi3n Hermida
Dna. María Auxiliadora Blanco Santás
Dna. Ramona Rita Brea Lago
Dna. Ana María Castro González
Dna. Natalia del Caño Pereira
Dna. María Teresa Díaz López
D. José Ramón Entenza Vidal
D. Rubén Fernández Casal
D. Jesús Fontenla Martínez
D. José Ángel García García
D. Xenaro García Suárez
Dna. Yolanda Gómez Vázquez
Dna. Susana Guerrero Paz
Dna. Ana Belén Lavandeira Troitiño
Dna. Mónica Marta López Pérez
Dna. María Consuelo Otero Yáñez
Dna. Marina Pardal Varela
Dna. María do Carme Pardo Fernández
Dna. Ana Pérez González
Dna. Begoña Peteira Carballo
Dna. Mónica Remiseiro González
D. Javier Roca Pardiñas
D. Andrés Rodríguez Froján
D. Cristóbal José Rojas Montoya
D. Alberto Saavedra Méndez
Dna. María Isabel Sánchez González

NOVAS DO INSTITUTO GALEGO DE ESTADÍSTICA

Publicacións do Instituto Galego de Estatística

Últimas publicacións:

- Enquisa de Poboación Activa. 1º trimestre 1995.
- Prezos e Índices de Prezos Agrarios. Leite. Xuño 1994.
- Boletín de Series Estatísticas de Galicia. Indicadores socioeconómicos de conxuntura. 4º trimestre 1994 (pvp 1.000).
- Enquisa Mensual de Ocupación Hoteleira de Galicia. Xullo 1995.
- Nacementos. 1993.
- Contas das Administracións Públicas Galegas. 1991.
- Clasificación Nacional de Actividades Económicas. CNAE 93. Tomo II Notas explicativa (Traducción).
- Contabilidade Rexional de Galicia. 1991.
- Estatística de Comercio Exterior. 1993. Galicia (pvp 2.500).

Publicacións de próxima aparición:

- Enquisa de Poboación Activa. 2º trimestre 1995.
- Enquisa Mensual de Ocupación Hoteleira de Galicia. Agosto 1995.
- Enquisa de Explotacións de Vacún 1992, 1993.
- Galicia en cifras. Anuario 1994 (pvp 3.000).
- Estatísticas do Mercado de Traballo. Anuario 1994 (pvp 3.000).
- Movements migratorios en Galicia 1993. Datos municipais e provinciais.
- Prezos e índices de Prezos Agrarios. Leite. Agosto 1995.

VISITAS DE INVESTIGADORES

Os que estedes interesados en obter información mais detallada sobre os contidos das conferencias recollidas nesta sección, podedes solicitála ós Departamentos correspondentes.

Visita do profesor Dov Samet

O Profesor Dov Samet, da Universidade de Tel-Aviv (Israel), impartiu o día 23 de maio de 1995 no Departamento de Estatística e Investigación Operativa da Universidade de Santiago a conferencia titulada *Belief affirming in learning processes*.

Visita da profesora Irene Gijbels

O día 30 de maio de 1995 a profesora Irene Gijbels, da Universidade Católica de Lovaina (Bélxica), impartiu no Departamento de Estatística e Investigación de Operacións da Universidade de Santiago a conferencia titulada *Estimation in generalized partially linear single-index models*.

Visita do profesor Olaf Bunke

Invitado polo Departamento de Estatística e Investigación de Operacións da Universidade de Santiago, o profesor Olaf Bunke, da Universidade Humbolt de Berlín (Alemania), impartiu o día 30 de maio de 1995 a conferencia titulada *Bootstrapping and moment estimates in heterocedastic regression models*.

Seminario de inferencia non paramétrica de curvas

Os días 12 e 13 de xullo de 1995, organizado polo Departamento de Matemáticas da Universidade da Coruña, tivo lugar na Facultade de Informática da Universidade da Coruña un seminario sobre inferencia non paramétrica de curvas, organizado en catro sesións dedicadas a distintos aspectos deste campo de investigación e no que se impartiron as seguintes conferencias:

Contrastes de bondade de axuste

Una visión general de los tests de bondad de ajuste en modelos de regresión, polo profesor Wenceslao González Manteiga (Universidade de Santiago).

Un contraste consistente de significación, polo profesor Miguel Delgado (Universidade Carlos III de Madrid).

Contrastes bootstrap de bondad de ajuste con errores dependientes, polo profesor Juan Manuel Vilar Fernández (Universidade da Coruña).

Datos con censura e truncamento

Selección de la ventana en la estimación de la densidad con datos censurados y truncados, polo profesor César Sánchez Sello (Universidade de Santiago).

Una corrección para el estimador de la función de razón de fallo acumulada para datos censurados con covariables, pola profesora María del Carmen Iglesias (Universidade de Vigo).

Modelos con dependencia e datos espaciais

Regresión polinómica local con datos dependientes, polo profesor Mario Francisco Fernández (Universidade da Coruña).

Estimación de la moda y la moda condicional con datos dependientes, polo profesor Alejandro Quintela del Río (Universidade da Coruña).

Técnicas de remuestreo para datos espaciales, pola profesora María del Pilar García Soidán (Universidade de Vigo).

Outros tópicos

El WARPing de la estimación de la función de densidad condicional, por D. Manuel Ángel Carballeira Romero (Empresa Nacional Bazán).

Inferencia bootstrap en poblaciones finitas: una visión general, por Dña. María José Lombardía Cortiña.

INFORMACIÓN DE CONGRESOS, CURSOS E SEMINARIOS

4th International Workshop on Artificial Intelligence in Economics and Management

Tel-Aviv (Israel), do 8 ó 10 de xaneiro de 1996.

9th International Working Seminar on Production Economics

Innsbruck (Austria), do 12 ó 23 de xaneiro de 1996 .

IBC'96: 18th International Biometric Conference

Amsterdam (Holanda), do 1 ó 5 de xullo de 1996.

Conference in Applied Statistics in Agriculture

Manhattan (Kansas. USA), do 28 ó 30 de abril de 1996.

28e Journées de Statistique de L'Association pour la Statistique et ses Utilisations

Quebec City (Canadá), do 27 ó 30 de maio de 1996.

4th International Applied Statistics in Industry Conference

Dallas (Texas. USA), do 3 ó 5 de xunio de 1996.

3rd International Conference on Forensic Statistics

Edimburgo (Reino Unido), do 1 ó 3 de xullo de 1996.

International Workshop on Game Theory and Politics & Spanish Meeting on Game Theory

Santiago de Compostela, do 2 ó 5 de xullo de 1996.

CESA' 96. Computational Engineering in Systems Applications

Lille (Francia), do 9 ó 12 de xullo de 1996.

Round-Table IASE

Granada, do 23 ó 26 de xullo de 1996.

International Conference on Applied Statistics in Business and Economics

Moscova (Rusia), do 25 ó 31 de agosto de 1996.

Environmental Statistics: Satellite Conference to the 4th World Congress of the Bernoulli Society

Brno (República Checa), do 20 ó 24 de agosto de 1996.

COMPSTAT' 96. XII Symposium on Computational Statistics

Barcelona, do 26 ó 30 de agosto de 1996.

4th World Congress of the Bernoulli Society

Viena (Austria), do 26 ó 31 de agosto de 1996.

20th Conference on Regional and Urban Statistics (SCORUS)

Madrid, do 14 ó 17 de outubro de 1996.

SOLICITUDE DE INSCRIPCIÓN

APELIDOS	NOME	DNI
DATA DE NACEMENTO	LUGAR	
ACTIVIDAD(ES) PROFESIONAI(S)		
TITULACIÓN(S)		
ENDEREZO	TELÉFONO	
	FAX	
	CORREO ELECTRÓNICO	

Desexa pertencer á SOCIEDADE GALEGA PARA A PROMOCIÓN DA ESTATÍSTICA E DA INVESTIGACIÓN DE OPERACIÓNS como membro individual, contribuíndo coa cota anual correspondente (cota ordinaria 5.000 pesetas; cota estudantes 2.000 pesetas).

Indíquese a forma de pago:

- ☐ enviando por correo cheque a nome da Sociedade
- ☐ ingreso na c/c nº 387-304-67/8 da oficina do Campus Universitario de Caixa Galicia (Santiago de Compostela)
- ☐ domiciliando o pago (cúbrase e asínese a autorización de domiciliación adxunta).

AUTORIZACIÓN DE DOMICILIACIÓN

Estimados Sres.:

Rogo a vostedes que, a partir desta data e ata novo aviso, teñan a ben compensar a traveso da miña conta os recibos que ó meu nome presente a *Sociedade Galega para a Promoción da Estatística e da Investigación de Operacións*.

Atentamente,

Data:

DATOS DA CONTA	
Titular:	
NIF:	
Entidade bancaria:	
Sucursal	
Nº conta:	
c.c.c.(*): _____ - _____ - _____ - _____	
(*) Código conta cliente (20 díxitos): entidade (4), sucursal (4), díxitos de control (2) e número de conta (10)	